

ДОВІДНИК НАЙКРАЩИХ ПРАКТИК

earnportal

Funded by
the European Union

Erasmus+

ДОВІДНИК НАЙКРАЩИХ ПРАКТИК

2024

Підтримка Європейською Комісією підготовки цієї публікації не означає схвалення її змісту, який відображає лише погляди авторів, і Комісія не несе відповідальності за будь-яке використання інформації, що міститься в ній.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
1. ТЕОРЕТИЧНА БАЗА РАДИКАЛІЗАЦІЇ	7
1.1.Визначення та концептуальні засади	7
1.2.Інформація про різні типи радикалізації.....	8
1.3.Глобальна перспектива радикалізації	11
1.3.1. Глобальне поширення та вплив радикалізації	12
1.3.2.Регіональні відмінності та спільні риси	13
2. ВИПАДКИ РАДИКАЛІЗАЦІЇ	15
2.1.Випадки ідеологічної радикалізації	15
2.1.1.Випадок Брейвіка	15
2.1.2. Вибух в Оклахома-Сіті	16
2.1.3. Унабомбер (Теодор Качинський)	17
2.1.4. Підземна погода	17
2.2. Випадки релігійної радикалізації	18
2.2.1. Аль-Каїда та теракти 11 вересня	18
2.2.2. ДАІШ	19
2.2.3. Аум Сінрікьо (теракт у токійському метро)	19
2.2.4. Боко Харам	20
2.3. Випадки політичної радикалізації	20
2.3.1. Тамільські тигри (LTTE) у Шрі-Ланці	20
2.3.2. ФАРК (Револьюційні збройні сили Колумбії)	21
2.3.3. ЕТА (Еускаді Та Аскатасуна)	22
2.3.4. Червоні бригади (Brigate Rosse)	22
3. МЕТОДИ , ЗАСТОСОВУВАНІ ДЛЯ БОРОТЬБИ З РАДИКАЛІЗАЦІЄЮ	25
3.1. Програми освіти та інформування	25
3.1.1. Норвегія: програма «ЕХІТ»	26
3.1.2. Австралія: програма «Жити разом у безпеці»	27
3.1.3. Велика Британія: програма «Превент».....	28
3.1.4. Данія: «Модель Орхуса»	29

3.2. Програми соціальної участі та інтеграції.....	31
3.2.1. Німеччина: Кельнський круглий стіл.....	31
3.2.2. Канада: Проект підтримки громад у боротьбі з радикалізацією	32
3.2.3. Норвегія: Діалогові форуми в Осло	32
3.2.4. Велика Британія: Програми громади «Faith Matters»	33
3.3. Правові та безпекові заходи: Приклади з практики	34
3.3.1. Велика Британія: Закон про боротьбу з тероризмом та безпеку (2015)	34
3.3.2. Франція: План боротьби з радикалізацією та тероризмом (PLAT)	35
3.3.3. Німеччина: Закон про вдосконалення виконання права на проживання та регулювання обов'язку виїзду	36
3.3.4. Австрія: Програма протидії насильницькому екстремізму (CVE).....	36
3.4. Реабілітація та реінтеграція.....	37
3.4.1. Сінгапур: Група релігійної реабілітації (RRG)	37
3.4.2. Нідерланди: Програма «Дерерадикалізація та реінтеграція»	38
3.4.3. Швеція: «Мальмська модель»	39
3.4.4. Нігерія: «Операція «Безпечний коридор»	40
3.5. Стратегії у сфері ЗМІ та комунікацій	41
3.5.1. Велика Британія: Підрозділ з протидії тероризму в Інтернеті (CTIRU)	41
3.5.2. Франція: кампанія «Стоп джихадизму»	42
3.5.3. Німеччина: Програма «Хаят»	42
3.5.4. Індонезія: Медіакампанії BNPT	43
4 - МАЙБУТНЄ РЕКОМЕНДАЦІЇ ТА СТРАТЕГІЇ	45
4.1. Нові підходи та інноваційні методи	45
4.1.1. Штучний інтелект (ШІ) та машинне навчання (МН)	45
4.1.2. Віртуальна реальність (VR) та доповнена реальність (AR):	48
4.1.3. Технологія блокчейн	50
4.2. Рекомендації щодо політики.....	53
4.3. Потреби та можливості в галузі досліджень	53
5. ВИСНОВКИ	55
5.1. Загальна оцінка	55
5.2. Фактори успіху в боротьбі з радикалізацією	55
5.3. Заключні зауваження	57
ДЖЕРЕЛА.....	59

ВСТУП

Радикалізація є однією з найсерйозніших загроз, з якими стикаються сучасні суспільства, і для її подолання необхідні комплексні та багатогранні підходи. Процес радикалізації відбувається під впливом різних факторів, що посилюють схильність людей до екстремістських ідеологій. Соціальні, економічні, політичні та психологічні динамічні процеси переплітаються, роблячи радикалізацію явищем, що загрожує цілісності суспільства. Ця книга має на меті надати посібник для розуміння коренів, динаміки та стратегій запобігання радикалізації. Складність процесу радикалізації вимагає розуміння того, як окремі особи та суспільства залучаються до нього, а також розробки ефективних стратегій втручання. У цьому контексті такі стратегії, як освітні та інформаційні програми, зміцнення соціальної згуртованості, реалізація проектів соціальної інтеграції та розвиток критичного мислення серед окремих осіб відіграють ключову роль у боротьбі з радикалізацією.

Радикалізація становить значну загрозу для глобальної безпеки та суспільного миру. Розглядаючи першопричини, процеси та стратегії запобігання радикалізації, ця книга має на меті надати окремим особам та суспільствам більш глибоке розуміння та готовність до протидії цій загрозі. Представляючи найкращі практики, що довели свою ефективність у боротьбі з радикалізацією, книга слугує посібником для фахівців та політиків, які працюють у цій сфері. Вона об'єднує результати академічних досліджень, польових досліджень та успішних проектів, пропонуючи практичні та дієві рішення.

Ця книга призначена для фахівців, таких як соціальні працівники, психологи, освітяни, співробітники силових структур та політики, які займаються боротьбою з радикалізацією та насильницьким екстремізмом. Крім того, її зміст може бути корисним для науковців, які проводять дослідження в цій галузі, та широкого кола читачів,

які цікавляться цією темою. Завдяки поєднанню теоретичних знань і практичного застосування, книга розроблена з урахуванням потреб читачів з різним рівнем знань і досвіду. За допомогою цього ресурсу цільова аудиторія може розробити та впровадити більш ефективні стратегії боротьби з радикалізацією.

1-ТЕОРЕТИЧНА БАЗА РАДИКАЛІЗАЦІЇ

Радикалізація — це процес, під час якого окремі особи та групи відхиляються від традиційних суспільних норм і цінностей, схиляючись до крайніх поглядів і дій. Цей процес можна пояснити за допомогою різних теоретичних концепцій. Теоретична концепція радикалізації базується на широкій перспективі, яка враховує соціальну, психологічну та ідеологічну динаміку в сукупності. У цьому розділі розглядаються концептуальні засади радикалізації, різні типи радикалізації, а також поширення та вплив радикалізації в усьому світі.

1.1.Визначення та концептуальні засади

Радикалізація — це процес, в ході якого окремі особи або групи тяжіють до екстремістських ідеологій, активно підтримують і захищають їх. Цей процес призводить до того, що особи відкидають існуючі соціальні, політичні або релігійні системи і вважають за законне застосування насильства для їх зміни. Радикалізацію слід розглядати як індивідуальне і суспільне явище.

Індивідуальний процес радикалізації часто пов'язують із психосоціальними динаміками, такими як особиста ідентичність, почуття приналежності та пошук сенсу життя. На суспільному рівні радикалізація формується під впливом взаємодії соціальних, економічних та політичних чинників.

Теоретична основа радикалізації сформувалася завдяки внеску різних дисциплін. Такі галузі, як соціальна психологія, політологія, соціологія та кримінологія, розробили різноманітні теорії для розуміння причин і процесів радикалізації. Ці теорії мають на меті

пояснити, як особи вступають у процес радикалізації та які етапи цього процесу. Наприклад, «теорія сходів» Могхаддама описує радикалізацію як серію етапів, припускаючи, що кожен етап збільшує ймовірність того, що особи вступають у насильницькі дії.

1.2. Інформація про різні типи радикалізації

Радикалізація може проявлятися в різних формах на основі різних ідеологічних та мотиваційних засад. Ці типи мають вирішальне значення для розуміння динаміки та впливу радикалізації. У цьому посібнику радикалізація буде розглянута за чотирма напрямками: релігійна, політична, екологічна та етнічно-расова радикалізація.

- **Релігійна радикалізація:** Релігійні чинники відіграють значну роль у радикалізації молоді, особливо у формуванні особистої ідентичності та соціальних переконань. Процес релігійної радикалізації молоді є складним і включає не тільки особисті духовні переконання, а й ширші культурні, соціальні та політичні динаміки. Екстремістські тлумачення релігії часто слугують каталізаторами радикалізації, коли релігійні доктрини маніпулюються для виправдання насильства, нетерпимості та

виключення. Ці маніпуляції створюють відчуття морального або духовного обов'язку, роблячи радикальні ідеології легітимними та необхідними для досягнення конкретних цілей.

Релігійна радикалізація передбачає екстремальне тлумачення релігійних переконань та просування або захист цих переконань за допомогою насильства. Цей тип радикалізації характерний для осіб або груп, які вважають свою систему переконань вищою, відкидаючи інші вірування та суспільні норми. Наприклад, рух «Християнська ідентичність» — це радикальна християнська група, що діє переважно в США. Цей рух поєднує ідеологію переваги білої раси з християнством, стверджуючи, що біла раса обрана Богом, а інші раси є нижчими. Рух «Християнська ідентичність» відомий своїми антисемітськими, расистськими та насильницькими поглядами.

Групи, що дотримуються цієї ідеології, часто вчиняють насильницькі дії та терористичні атаки. Наприклад, вибух в Оклахома-Сіті в 1995 році був здійснений Тімоті Маквеем, який був натхненний рухом «Християнська ідентичність». Цей напад, що включав вибух федеральної будівлі, призвів до загибелі 168 осіб та сотень поранених. Маквей описав свій вчинок як протест проти федерального уряду та висловив свою ідеологічну приналежність до руху «Християнська ідентичність».

Екстремістські інтерпретації релігії відіграють центральну роль у процесі радикалізації. У багатьох європейських країнах такі інтерпретації часто зосереджуються на жорсткому розумінні ісламських вчень, підкреслюючи ексклюзивістські доктрини, ворожі до інших релігій, культур і соціальних цінностей. Наприклад, фундаменталістські угруповання, такі як «Аль-Каїда» або ДАІШ, які мають зв'язки з різними іноземними розвідувальними службами, поширюють інтерпретації ісламу, які представляють джихад як обов'язок вести війну проти невірних. Ці наративи використовують просту, бінарну логіку, зображуючи світ як битву між вірними і невірними, що може бути особливо привабливим для молодих людей, які переживають кризу ідентичності або

соціальну відчуженість. Для молоді, яка бореться з особистою ідентичністю, ці наративи пропонують чіткі моральні впевненості в інакше складному і заплутаному соціальному середовищі. В результаті радикалізація розглядається не просто як особистий вибір, а як моральний обов'язок, де насильницькі дії вважаються необхідними для релігійного спасіння.

Релігія часто є ключовим компонентом ідентичності, особливо серед молоді з соціально та економічно маргіналізованих громад. У багатьох країнах ЄС молоді іммігранти другого та третього покоління часто відчують культурну роз'єднаність, відчуючи себе затиснутими між спадщиною своїх предків та домінуючою секулярною ідентичністю. У цьому контексті радикальні релігійні наративи пропонують чітку та однозначну ідентичність, яка відкидає культурну асиміляцію та водночас прославляє релігійну самотність. Екстремістські угруповання наголошують на солідарності з глобальною релігійною спільнотою, що може бути особливо привабливим для молоді, яка шукає сенс життя та колективну приналежність. Ця колективна ідентичність може бути особливо потужною для молодих людей, які відчують себе маргіналізованими в суспільствах ЄС, оскільки вона надає їм почуття гордості та сили в протистоянні сприйнятій культурній ізоляції.

Зусилля з протидії релігійній радикалізації молоді повинні передбачати багатогранний підхід, що включає співпрацю з поміркованими релігійними лідерами, міжконфесійний діалог та освіту, що сприяє критичному мисленню, толерантності та емпатії. Залучення поміркованих релігійних діячів має вирішальне значення, оскільки вони можуть надати надійні контрнарративи, що наголошують на мирі, співіснуванні та повазі до різноманітності. Ці лідери також можуть відігравати посередницьку роль між громадами та державою, сприяючи зміцненню довіри та соціальної згуртованості.

- **Політична радикалізація:** Політична радикалізація – це процес, в ході якого окремі особи або групи формують крайні погляди,

спрямовані на зміну існуючого політичного устрою за допомогою насильства. Цей тип радикалізації часто формується під впливом рухів опору проти авторитарних режимів, революційних ідеологій або крайніх націоналістичних поглядів. Прикладом політичної радикалізації є ультраліві та ультраправі рухи, що виникли в Європі на початку 20 століття.

- **Етнічна та расова радикалізація:** Етнічна та расова радикалізація підживлюється ідеологіями, які пропагують перевагу певної етнічної або расової групи, одночасно виключаючи, принижуючи або переслідуючи інші групи. Цей тип радикалізації часто виникає в регіонах з інтенсивними етнічними або расовими конфліктами. Наприклад, неонацистські угруповання пропагують перевагу білої раси та вчиняють насильницькі дії проти інших етнічних груп.
- **Екологічна радикалізація:** Екологічна радикалізація передбачає прийняття крайніх ідеологій, спрямованих на захист навколишнього середовища та збереження екологічної рівноваги. Цей тип радикалізації представлений групами, які легітимізують радикальні дії, включаючи насильство, для боротьби з руйнуванням навколишнього середовища. Наприклад, такі групи, як Фронт визволення Землі (ELF), використовують саботаж та інші насильницькі дії для запобігання шкоді навколишньому середовищу.

Ці різні типи радикалізації демонструють, що радикалізація є багатограним і складним явищем. Кожен тип повинен розглядатися в його контексті та динаміці, а стратегії боротьби з ними повинні бути адаптовані до конкретних потреб. Тому розуміння процесів і типів радикалізації має вирішальне значення для розробки ефективних стратегій запобігання та втручання.

1.3. Глобальна перспектива радикалізації

Радикалізація стала однією з найбільших загроз для сучасних суспільств, викликаючи серйозне занепокоєння в усьому світі. Процеси радикалізації, що зумовлені різними ідеологічними,

релігійними та політичними мотивами, мають глибокий вплив на соціальну згуртованість та безпеку в усьому світі. Радикалізація характеризується тим, що окремі особи або групи звертаються до екстремістських ідеологій з бажанням змінити існуючий порядок за допомогою насильства, і ці процеси різняться залежно від регіональної динаміки.

Цей розділ має на меті надати більш комплексний погляд на проблему, розглянувши глобальне поширення та наслідки радикалізації, типи радикалізації, поширені в різних регіонах, та спільні риси цих процесів. Розуміння феномену радикалізації на глобальному рівні є критично важливим для розробки ефективних стратегій боротьби з ним.

1.3.1. Глобальне поширення та вплив радикалізації

Радикалізація проявляється у різних формах по всьому світу, залишаючи глибокі та довготривалі наслідки для глобальної безпеки, соціальної згуртованості та політичної стабільності. Ці процеси формуються під впливом взаємодії місцевої та глобальної динаміки, що варіюється залежно від унікальних соціальних, економічних та політичних умов кожного регіону. Глобальне поширення радикалізації проявляється у таких явищах, як тероризм, акти насильства, соціальна поляризація та політична нестабільність.

Радикалізація характеризується переходом окремих осіб або груп до насильницьких екстремістських ідеологій. Цей процес часто спричиняють такі фактори, як пошук ідентичності, маргіналізація, соціальна ізоляція та спотворене уявлення про справедливість. У глобальному масштабі одним із ключових чинників, що прискорюють процес радикалізації, є широке використання цифрових технологій та соціальних медіа. Інтернет дає змогу швидко поширювати радикальні ідеології та доносити їх до широкої аудиторії. Наприклад, ДАІШ ефективно використовує соціальні мережі для пропаганди, вербування та залучення глобальної підтримки.

Наслідки радикалізації не обмежуються фізичним насильством; вона також породжує недовіру та страх у суспільстві, посилює соціальну

поляризацію і, зрештою, підриває демократичні цінності. Терористичні атаки спонукали до перегляду політики безпеки та стратегій боротьби з тероризмом у всьому світі. Крім того, радикалізація призвела до ескалації місцевих конфліктів до глобального масштабу, що посилює напруженість у міжнародних відносинах.

1.3.2. Регіональні відмінності та спільні риси

Процеси радикалізації різняться залежно від унікальних соціальних, економічних та політичних умов кожного регіону. Однак існують також деякі спільні риси у проявах радикалізації.

Регіон Близького Сходу та Північної Африки (MENA): Регіон MENA є осередком радикальних фундаменталістських угруповань та частих актів насильства. Радикалізація в цьому регіоні зазвичай спричинена поєднанням політичних репресій, економічних злиднів та релігійних розбіжностей. Такі угруповання часто виникають і набирають сили в районах зі слабкою державною владою. Наприклад, у результаті таких умов виникла організація ДАІШ, яка діє в Іраку та Сирії, захопила контроль над великою територією та займається терористичною діяльністю.

Європа: У Європі радикалізація часто пов'язана із соціальною ізоляцією та проблемами інтеграції іммігрантських громад. У таких країнах, як Франція, Бельгія та Велика Британія, спостерігається зростання кількості молодих людей, які прихильні до радикальних фундаменталістських ідеологій. Ці молоді люди можуть легко отримати доступ до радикальних ідеологій та приєднатися до терористичних організацій через соціальні мережі та Інтернет. Окрім фундаменталістської радикалізації, в Європі також зростає радикалізація ультраправих сил, що ще більше поглиблює соціальну поляризацію.

Південна Азія: У Південній Азії радикалізація часто пов'язана з релігійними та етнічними конфліктами. У таких країнах, як Пакистан, Індія та Бангладеш, радикальні угруповання

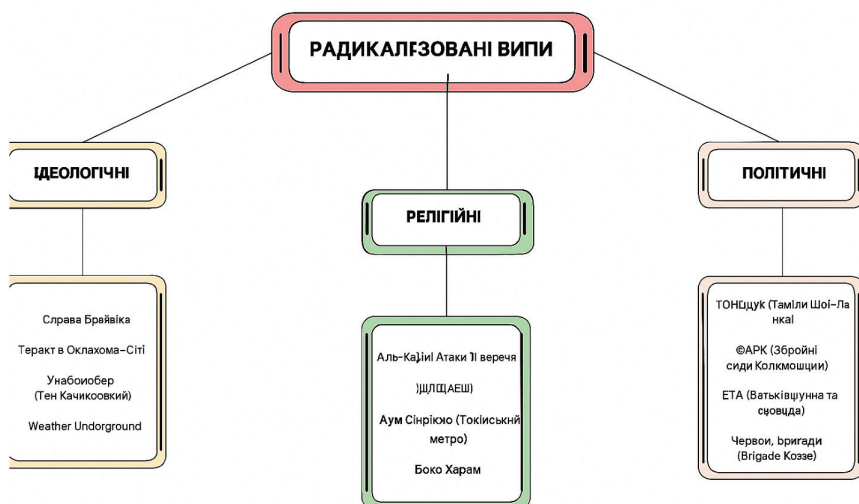
використовують релігійні відмінності та етнічні напруження для залучення прихильників. Талібан в Афганістані є одним з найвідоміших прикладів такої радикалізації. В Індії радикальні угруповання, сформовані на основі індуїстського націоналізму, вчиняють насильницькі дії проти мусульманських меншин.

Африка: В Африці процеси радикалізації часто пов'язані з політичною нестабільністю, бідністю та етнічними конфліктами. Такі угруповання, як «Боко Харам» та «Аш-Шабааб», використовують ці умови для здобуття влади та становлять значну загрозу для регіональної безпеки. Ці угруповання часто вербують молодь та застосовують насильство для контролю над місцевими громадами.

Спільні риси: Незважаючи на регіональні відмінності, процеси радикалізації мають кілька спільних факторів. Соціальна ізоляція, економічна нерівність, політичні репресії та кризи ідентичності часто впливають на ці процеси. Радикальні угруповання використовують ці фактори для здобуття підтримки та поширення своїх ідеологій. Крім того, Інтернет та соціальні медіа стали важливими інструментами поширення радикальних ідеологій, що прискорює процеси радикалізації в усьому світі.

2-ВИПАДКИ РАДИКАЛІЗАЦІЇ

Радикалізація – це складне явище, яке часто асоціюється з особами та групами, що вдаються до насильства з соціальних, політичних або релігійних причин. Це важлива тема, яка потребує глибокого аналізу. Випадки радикалізації можна класифікувати за ідеологічними, релігійними та політичними типами. Така класифікація допомагає краще зрозуміти динаміку радикалізації на різних прикладах, що виявляють різні мотиви та наслідки. Нижче ці три категорії будуть розглянуті на конкретних прикладах.

2.1. Випадки ідеологічної радикалізації

2.1.1. Випадок Брейвіка

Випадок: 22 липня 2011 року в Норвегії Андерс Брейвік підклав бомбу в урядовій будівлі в Осло та здійснив збройний напад на молодіжний табір Норвезької робітничої партії на острові Утейя.

Причина: Брейвік дотримувався антиісламської та ультраправої ідеології і здійснив ці напади, щоб протистояти ісламізації Європи.

Результат: 77 людей загинули, а дії Брейвіка привернули увагу до радикального правого тероризму.

2.1.2.Вибух в Оклахома-Сіті

Випадок: 19 квітня 1995 року Тімоті Маквей підірвав федеральну будівлю в Оклахома-Сіті, США, в результаті чого загинули 168 осіб.

Причина: Маквей здійснив напад як акт непокори уряду США, перебуваючи під впливом інцидентів у Вако та Рубі-Рідж.

Результат: Цей теракт став найсмертоноснішим актом внутрішнього тероризму в історії США і призвів до вжиття нових заходів проти внутрішнього тероризму.

2.1.3. Унабомбер (Теодор Качинський)

Справа: У період з 1978 по 1995 роки Теодор Качинський, відомий як «Унабомбер», з ненависті до технологій та сучасного індустріального суспільства здійснив низку поштових бомбових атак на різних людей.

Причина: Качинський вважав, що сучасне технологічне суспільство знищує свободу людини та природу, і виклав ці погляди у своєму маніфесті.

Результат: Троє людей загинули, 23 отримали поранення. Качинський був затриманий у 1996 році і засуджений до довічного ув'язнення.

2.1.4. Підземна погода

Справа: «Підпільна організація «Погода» — радикальна ліва організація в США, що діяла в 1969–1977 роках і виступала проти війни у В'єтнамі та політики уряду.

Причина: Група здійснювала вибухи урядових будівель і поліцейських дільниць, щоб протестувати проти війни у В'єтнамі та привернути увагу до соціальної нерівності.

Результат: Вони здійснили численні напади, як правило, без жертв. Деякі члени групи були згодом затримані та притягнуті до відповідальності.

2.2. Випадки релігійної радикалізації

2.2.1. Аль-Каїда та теракти 11 вересня

Випадок: 11 вересня 2001 року Аль-Каїда організувала теракти на вежі-близнюки Всесвітнього торгового центру в Нью-Йорку та Пентагон у Вашингтоні, що стало одним з найвідоміших прикладів радикалізації.

Причина: Ці теракти були частиною джихаду Аль-Каїди проти Заходу.

Результат: Загинуло майже 3000 осіб, що призвело до впровадження нових антитерористичних політик та заходів безпеки в усьому світі.

2.2.2. ДАІШ

Випадок: Заснована в Іраку та Сирії, ДАІШ є радикальною фундаменталістською терористичною організацією. У 2014 році вона захопила великі території та здійснила численні терористичні атаки в усьому світі.

Причина: ДАІШ має на меті створити фундаменталістську державу та запровадити релігійне право.

Результат: Конфлікти та терористична діяльність у регіоні призвели до загибелі сотень тисяч людей та переміщення мільйонів.

2.2.3. Аум Сінрікьо (теракт у токійському метро)

Випадок: 20 березня 1995 року японська релігійна секта Аум Сінрікьо здійснила теракт із застосуванням зарину в токійському метро, в результаті якого загинуло 13 осіб і понад тисяча отримали поранення.

Причина: Лідер секти, Шоко Асахара, вірив в апокаліптичні сценарії і планував теракт, щоб створити глобальний хаос.

Результат: Після теракту члени секти були затримані, а Асахара разом з кількома членами був засуджений до смертної кари.

2.2.4. Боко Харам

Випадок: Заснована в 2002 році в Нігерії, Боко Харам радикальна фундаменталістська терористична група, яка виступає проти західної освіти та способу життя. Група здійснила численні напади на школи, церкви та урядові будівлі.

Причина: Боко Харам прагне запровадити в Нігерії закони шариату та заборонити західну освіту.

Результат: Тисячі людей загинули, а мільйони були вимушені покинути свої домівки. Діяльність групи серйозно дестабілізувала безпеку в регіоні.

2.3. Випадки політичної радикалізації

2.3.1. Тамільські тигри (LTTE) у Шрі-Ланці

Випадок: LTTE була організацією, яка боролася за створення незалежної тамільської держави у Шрі-Ланці. З 1980-х до 2000-х років було скоєно численні напади та самогубні вибухи.

Причина: LTTE мала на меті захистити права тамільського народу та створити незалежну державу.

Результат: Тисячі людей загинули, а Шрі-Ланка зазнала значних збитків під час громадянської війни.

2.3.2. ФАРК (Револьюційні збройні сили Колумбії)

Випадок: Заснована в 1964 році, ФАРК була марксистсько-ленінистською партизанською групою, яка вела збройну боротьбу проти уряду Колумбії. Вона фінансувала свою діяльність за рахунок наркоторгівлі та викрадень людей.

Причина: ФАРК була заснована для боротьби з соціальною несправедливістю та бідністю, захисту прав селян та встановлення марксистсько-ленінського уряду в Колумбії.

Результат: Тривала громадянська війна призвела до десятків тисяч загиблих та мільйонів переселенців. У 2016 році між ФАРК та урядом Колумбії було підписано мирну угоду.

2.3.3. ЕТА (Еускаді Та Аскатасуна)

Випадок: Заснована в 1959 році в іспанському регіоні Країна Басків, ЕТА здійснювала терористичні атаки проти урядовців, сил безпеки та цивільних осіб з метою досягнення незалежності Країни Басків.

Причина: ЕТА прагнула створити незалежну державу для регіону Країна Басків.

Результат: У 2011 році ЕТА оголосила про припинення збройної боротьби.

2.3.4. Червоні бригади (Brigate Rosse)

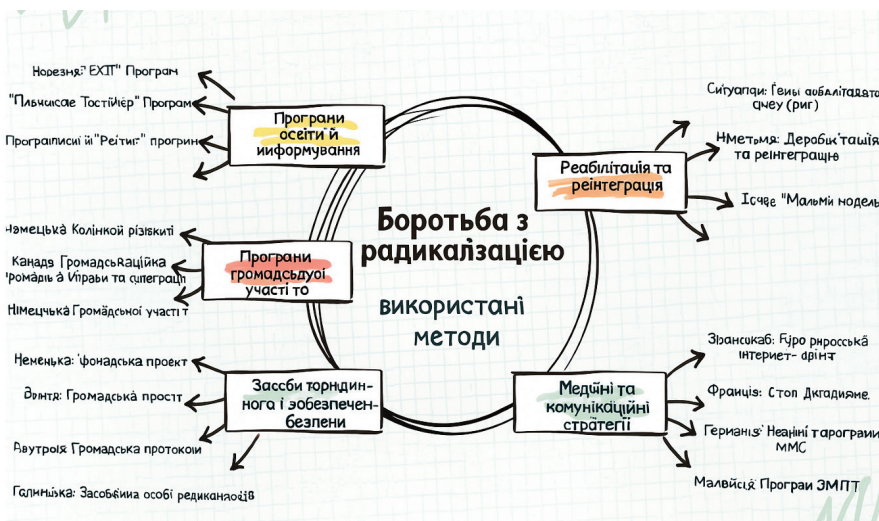
Випадок: Червоні бригади — радикальна ліва терористична організація, що діяла в 1970-х роках в Італії та відповідальна за викрадення людей, вбивства та вибухи. Найбільш відомим їхнім діянням є викрадення та вбивство італійського прем'єр-міністра Альдо Моро в 1978 році.

Причина: Група прагнула спровокувати марксистсько-ленінську революцію в Італії.

Результат: Десятки людей було вбито, а багато членів групи було затримано та ув'язнено.

3-МЕТОДИ , ЗАСТОСОВУВАНІ ДЛЯ БОРОТЬБИ З РАДИКАЛІЗАЦІЄЮ

Боротьба з радикалізацією є комплексним процесом, що вимагає різних дисциплін і підходів. Методи, що використовуються в цій боротьбі, включають стратегії, спрямовані на запобігання радикалізації та пом'якшення її наслідків. У цьому контексті виділяються п'ять основних категорій: програми освіти та інформування, соціальна участь та інтеграція, правові та безпекові заходи, реабілітація та реінтеграція, а також стратегії у сфері ЗМІ та комунікації. Кожен метод спрямований на вирішення різних аспектів радикалізації, сприяючи побудові більш безпечного та мирного суспільства. У наступному розділі ці категорії розглядаються більш детально.

3.1. Програми освіти та інформування

Програми освіти та інформування відіграють важливу роль у запобіганні радикалізації. Ці програми підвищують обізнаність про

радикальні ідеології та розвивають критичне мислення. Завдяки освіті люди отримують знання про небезпеку процесу радикалізації, одночасно зміцнюючи соціальну гармонію та емпатію. Нижче наведено приклади та детальну інформацію про успішні практики в цій сфері.

3.1.1. Норвегія: програма «EXIT»

Огляд: Програма «EXIT», започаткована в Норвегії в 1997 році, є програмою підтримки та реабілітації, спрямованою на осіб, які прагнуть покинути ультраправі угруповання. Мета програми – допомогти радикалізованим особам вийти з цих угруповань та реінтегруватися в суспільство.

Впровадження та методологія:

- **Психологічна підтримка:** Програма надає психологічні консультації особам, які бажають залишити радикальні угруповання. Ці консультації допомагають особам дистанціюватися від радикальних ідеологій.
- **Соціальна допомога:** Надається соціальна підтримка, щоб допомогти особам знайти можливості для навчання та працевлаштування, що дозволить їм знову активно долучитися до суспільства.
- **Підтримка сім'ї та громади:** Програма заохочує сім'ї та громади підтримувати радикалізованих осіб, сприяючи їхньому відокремленню від екстремістських угруповань.

Успіх та результати:

Програма «EXIT» допомогла багатьом молодим людям у Норвегії та інших європейських країнах вийти з ультраправих угруповань. Її успіх призвів до визнання її ефективною моделлю запобігання радикалізації та реінтеграції осіб у суспільство.

3.1.2. Австралія: програма «Жити разом у безпеці»

Огляд: Програма «Жити разом у безпеці», започаткована урядом Австралії у 2014 році, є освітньою та інформаційною ініціативою, спрямованою на підвищення обізнаності громадськості про радикалізацію та екстремізм. Програма передбачає проведення різних освітніх та інформаційних заходів у громадах з метою запобігання радикалізації. Вона також включає гарячу лінію та онлайн-сервіс «Step Together», спрямований на надання допомоги особам, які стурбовані тим, що хтось із їхнього оточення може стати жертвою насильницького екстремізму. Step Together – це конфіденційна служба підтримки, незалежна від правоохоронних органів, яка надає інформацію, поради та рекомендації. Вона управляється мельбурнською НУО «On the Line», до складу якої входять досвідчені професійні консультанти.

Реалізація та методологія:

- **Освіта та семінари:** Програма організовує семінари та практикуми в школах та університетах з метою підвищення обізнаності молоді про радикалізацію.
- **Підхід на основі громади:** Програма співпрацює з місцевими громадами для проведення заходів, спрямованих на запобігання радикалізації, тим самим зміцнюючи стійкість до радикальних ідеологій.
- **Служби підтримки:** Особам, які перебувають у групі ризику радикалізації, надаються консультаційні та підтримкові послуги, що допомагають їм уникнути екстремістських угруповань.

Успіхи та результати:

Програма «Жити разом у безпеці» досягла значних успіхів у запобіганні радикалізації серед молоді в Австралії. Вона допомогла підвищити обізнаність та опір радикалізму в громаді.

3.1.3. Велика Британія: програма «Превент»

Огляд: Стратегія «Превент», започаткована у 2003 році у Великій Британії, є програмою протидії тероризму, спрямованою на запобігання радикалізації. Програма спрямована на підвищення обізнаності в школах, університетах, службах охорони здоров'я та інших державних установах. Правоохоронні органи мають багаторічний досвід запобігання залученню вразливих осіб до злочинної діяльності. Урядова міжвідомча програма «Превент» має на меті запобігти тому, щоб особи ставали терористами. Вона працює з партнерами з місцевих органів влади та громадськими організаціями з метою пошуку рішень, підтримки та захисту вразливих осіб. Більшість звернень до «Превент» не вимагають подальших дій з боку правоохоронних органів. У деяких випадках для надання підтримки залучаються інші організації, такі як служби охорони здоров'я, судово-психіатричні служби, служби житлового забезпечення або освіти.

Усі звернення до поліції розглядаються з урахуванням особливостей та конфіденційності. Якщо особа визнана такою, що становить терористичну загрозу, її можуть направити до програми «Канал» Міністерства внутрішніх справ для отримання допомоги від наставника.

Контртерористична консультативна мережа (СТАН), створена Контртерористичною поліцією у 2017 році, є національним форумом для залучення зацікавлених сторін. До її складу входять жертви тероризму, науковці, дослідники, релігійні лідери та громадські організації. СТАН надає відгуки щодо стратегій та політики боротьби з тероризмом, пропонуючи ідеї, які допомагають удосконалити підходи там, де це необхідно.

Впровадження та методологія:

- **Освіта та інформування:** Програма підвищує обізнаність молоді та освітян про радикалізацію за допомогою семінарів та навчальних матеріалів у школах.

- **Консультування та підтримка:** Особам, які перебувають у групі ризику радикалізації, надається консультування та підтримка, що допомагає їм відійти від екстремістських ідеологій.
- **Підхід на основі громади:** У співпраці з місцевими громадами програма працює над зміцненням стійкості до радикалізації.

Успіхи та результати:

Програма «Prevent» досягла значних успіхів у підвищенні обізнаності та ефективному втручанні щодо осіб, які перебувають у зоні ризику радикалізації, по всій Великобританії.

3.1.4. Данія: «Модель Орхуса»

Огляд: Модель Орхуса, впроваджена в датському місті Орхус, є програмою, спрямованою на реабілітацію радикалізованої молоді та її реінтеграцію в суспільство. Програма діє на основі співпраці між поліцією, соціальними службами та навчальними закладами.

Впровадження та методологія:

- **Психосоціальна підтримка:** Психосоціальна підтримка надається з метою допомогти радикалізованій молоді відмовитися від екстремістських ідеологій та реінтегруватися в суспільство.
- **Освіта та професійне навчання:** Молоді надаються можливості для отримання освіти та професійного навчання, щоб допомогти їй реінтегруватися в суспільство.
- **Підтримка сім'ї та громади:** Сім'ї та громади заохочуються до підтримки радикалізованої молоді, що полегшує їй вихід з екстремістських угруповань.

Успіхи та результати:

Модель Орхуса ефективно сприяла відходу радикалізованої молоді від екстремістських угруповань та її реінтеграції в суспільство. Програма отримала міжнародне визнання і була прийнята як модель іншими країнами.

Муніципалітет Орхуса та поліція Східної Ютландії

Модель Орхуса – це партнерство між муніципалітетом Орхуса та поліцією Східної Ютландії, що передбачає втручання з боку різних відомств. Зовнішні партнери включають Орхуський університет, Міністерство соціальних справ, Міністерство інтеграції та Датську службу розвідки та безпеки. Хоча це місцева ініціатива, вона вважається урядовою програмою, оскільки фінансується за рахунок платників податків.

Опис проекту

Модель передбачає втручання на двох рівнях: загальне населення та особи, що перебувають у групі ризику.

Втручання на рівні загального населення:

- Підвищення обізнаності фахівців та громадськості через інформаційні сесії та семінари.
- Співпраця з місцевими громадами, включаючи мечеті, культурні асоціації та інших ключових акторів, сприяння поважному діалогу.

Втручання на індивідуальному рівні:

- Проведення оцінки ризиків щодо окремих осіб та груп через персонал першої лінії в Інфо-хаусі.
- Надання професійних рекомендацій щодо вирішення випадків, пов'язаних з радикалізацією.
- Надання консультацій особам та сім'ям, які мають справу з випадками радикалізації.
- Наставництво для осіб, які перебувають у групі ризику або пов'язані з насильницьким екстремізмом.
- Розробка програм виходу для осіб, які перебувають у насильницькому екстремістському середовищі.

3.2. Програми соціальної участі та інтеграції

Соціальна участь та інтеграція мають вирішальне значення в боротьбі з радикалізацією. Програми, що об'єднують різні верстви суспільства та сприяють соціальній згуртованості, виявилися ефективними у зменшенні ризику радикалізації. Нижче наведено приклади та детальну інформацію про успішні практики в цій сфері.

3.2.1. Німеччина: Кельнський круглий стіл

Огляд: Ініціатива «Кельнський круглий стіл» була започаткована в Кельні, Німеччина, з метою боротьби з радикалізацією та сприяння соціальній згуртованості. Ця ініціатива забезпечує платформу для діалогу та співпраці, об'єднуючи різних представників громади, організації громадянського суспільства та місцеві органи влади.

Впровадження та методологія:

- **Регулярні засідання:** «Круглий стіл» регулярно організовує засідання для сприяння діалогу між членами різних громад. Ці засідання мають на меті покращити взаєморозуміння та спільно вирішувати соціальні проблеми.
- **Освітні програми:** Програма включає тренінги з розпізнавання ознак радикалізації та боротьби з ними. Ці тренінги призначені для вчителів, батьків та лідерів громад.

Культурні заходи: Організуються культурні заходи, що об'єднують різні громади. Ці заходи слугують нагодою для підвищення культурної обізнаності та налагодження зв'язків між громадами.

Успіхи та результати:

Посилення соціальної солідарності: Кельнський Runder Tisch зміцнив солідарність між громадами та підвищив соціальну згуртованість.

Підвищення обізнаності: Значно підвищилася обізнаність про радикалізацію та її запобігання.

3.2.2. Канада: Проект підтримки громад у боротьбі з радикалізацією

Огляд: Проект підтримки громад у боротьбі з радикалізацією – це канадська ініціатива, спрямована на боротьбу з радикалізацією та посилення соціальної згуртованості. Цей проект застосовує комплексний підхід, об'єднуючи членів громади та місцеві органи влади для боротьби з радикалізацією.

Реалізація та методологія:

- **Програми освіти громади:** Проект забезпечує навчання членів громади щодо розпізнавання ознак радикалізації та реагування на них.
- **Групи підтримки:** Створено групи підтримки для осіб, які перебувають у групі ризику радикалізації, та їхніх сімей, які надають психосоціальну підтримку та консультаційні послуги.
- **Партнерства та співпраця:** Розвивається співпраця з місцевими органами влади, навчальними закладами та організаціями громадянського суспільства з метою створення спільних проектів у боротьбі з радикалізацією.

Успіхи та результати:

Зростання соціальної активності: Проект зміцнив солідарність та активність членів громади, сприяючи соціальній згуртованості.

Ефективне втручання: Служби підтримки осіб, які перебувають у групі ризику радикалізації, та їхніх сімей підвищили стійкість до радикальних ідеологій.

3.2.3. Норвегія: Діалогові форуми в Осло

Огляд: Ословські діалогові форуми – це ініціатива на рівні громади, започаткована в Осло, Норвегія, з метою боротьби з радикалізацією та сприяння соціальній згуртованості. Ці форуми мають на меті поглибити взаєморозуміння та співпрацю, об'єднуючи громади з різним релігійним, етнічним та культурним походженням.

Впровадження та методологія:

- **Регулярні зустрічі та заходи:** Ословські діалогові форуми організовують регулярні зустрічі та заходи для сприяння діалогу між членами різних громад. Ці заходи включають круглі столи, семінари, практикуми та культурні події.
- **Освітні та інформаційні програми:** Форуми пропонують освітні та інформаційні програми, спрямовані на розуміння процесів радикалізації та способів боротьби з ними.
- **Залучення та співпраця громад:** Форуми заохочують співпрацю між місцевими органами влади, організаціями громадянського суспільства, релігійними лідерами та членами громад.

Успіхи та результати:

- **Зміцнення солідарності громади:** Форуми «Ословський діалог» сприяли зміцненню солідарності та співпраці між різними громадами, посиливши соціальну згуртованість.
- **Підвищення обізнаності:** Завдяки кампаніям та освітнім програмам значно підвищилася обізнаність про радикалізацію та її запобігання.

3.2.4. Велика Британія: Програми громади «Faith Matters»

Огляд: Faith Matters — це британська громадська організація, яка об'єднує різні релігійні громади для боротьби з радикалізацією та сприяння соціальній згуртованості. Faith Matters реалізує програми, спрямовані на підвищення толерантності та взаєморозуміння в громадах, зміцнення стійкості до радикальних ідеологій та підвищення культурної обізнаності.

Реалізація та методологія:

- **Міжконфесійний діалог:** організовуються заходи, що сприяють діалогу та співпраці між різними релігійними громадами. Ці

заходи мають на меті покращити взаєморозуміння та налагодити зв'язки між громадами.

- **Програми для молоді:** організовуються навчальні програми та семінари, щоб зробити молодь більш стійкою до радикальних ідеологій. Ці програми також спрямовані на розвиток критичного мислення та підвищення обізнаності молоді.
- **Кампанії з підвищення обізнаності громад:** Проводяться кампанії з підвищення обізнаності, щоб інформувати членів громади про процеси радикалізації та способи боротьби з ними.

Успіхи та результати:

- **Посилення солідарності громади:** Організація Faith Matters зміцнила солідарність і співпрацю між різними релігійними громадами, сприяючи соціальній згуртованості.
- **Підвищення обізнаності:** Завдяки кампаніям та освітнім програмам значно підвищилася обізнаність про радикалізацію та її запобігання.

3.3. Правові та безпекові заходи: Приклади з практики

Правові та безпекові заходи мають вирішальне значення для боротьби з радикалізацією, запобігання терористичній діяльності та забезпечення громадської безпеки. Нижче наведено детальні приклади та стратегії різних країн у цій сфері.

3.3.1. Велика Британія: Закон про боротьбу з тероризмом та безпеку (2015)

Велика Британія запровадила комплексні правові норми для боротьби з радикалізацією та тероризмом. Прикладом цього є Закон про боротьбу з тероризмом та безпеку, прийнятий у 2015 році.

Основні особливості та застосування:

- **Обов'язок запобігання:** Цей закон покладає на державні установи (школи, університети, служби охорони здоров'я та органи

місцевого самоврядування) обов'язок вживати превентивних заходів проти радикалізації.

- **Тимчасові накази про виключення:** Закон надає право тимчасово заборонити особам, підозрюваним у тероризмі, повертатися до Сполученого Королівства.
- **Оцінка ризиків:** Місцеві органи влади зобов'язані оцінювати ризик радикалізації та вживати відповідних превентивних заходів.

Успіхи та результати:

Цей закон посилив превентивні заходи у боротьбі з радикалізацією та забезпечив більш активну роль державних установ у вирішенні цієї проблеми.

3.3.2. Франція: План боротьби з радикалізацією та тероризмом (PLAT)

Франція розробила комплексний план під назвою «План боротьби з радикалізацією та тероризмом» (Plan de Lutte contre la Radicalisation et le Terrorisme) для вирішення цих проблем.

Основні особливості та застосування:

- **Законодавчі норми:** Франція посилила антитерористичне законодавство та створила правову базу для спостереження за особами, підозрюваними в тероризмі.
- **Місцеві центри запобігання радикалізації:** На місцевому рівні створено центри для зменшення ризику радикалізації, які безпосередньо працюють з особами, що належать до групи ризику.
- **Освіта та інформування:** Державні службовці та освітяни проходять навчання з метою виявлення ознак радикалізації та ефективного реагування на них.

Успіхи та результати:

PLAT виявилася ефективною у зменшенні ризику радикалізації на місцевому рівні та підвищенні громадської безпеки.

3.3.3. Німеччина: Закон про вдосконалення виконання права на проживання та регулювання обов'язку виїзду

Німеччина посилила законодавство у сфері боротьби з радикалізацією та тероризмом, зокрема посиливши нагляд за іноземними бойовиками та підозрюваними у тероризмі.

Основні особливості та застосування:

- **Електронний моніторинг:** Особи, підозрювані в тероризмі, перебувають під електронним наглядом.
- **Депортація:** Процеси депортації іноземних громадян, підозрюваних у тероризмі, було прискорено.
- **Обмін інформацією:** Було посилено співпрацю та обмін інформацією між федеральними та державними органами безпеки.

Успіхи та результати:

Ці правові заходи сприяли більш ефективному моніторингу осіб, підозрюваних у тероризмі, та забезпечили громадську безпеку.

3.3.4. Австрія: Програма протидії насильницькому екстремізму (CVE)

Австрія реалізує програму протидії насильницькому екстремізму (CVE) для боротьби з радикалізацією та насильницьким екстремізмом.

Основні особливості та застосування:

- **Підходи на основі громади:** Програма CVE бореться з радикалізацією шляхом співпраці з лідерами громад, організаціями громадянського суспільства та місцевими органами влади.

- **Освіта та інформування:** члени громади, особливо молодь, навчаються розпізнавати ознаки радикалізації та реагувати на них належним чином.
- **Служби підтримки:** особи, які перебувають у групі ризику радикалізації, та їхні сім'ї отримують підтримку.

Успіхи та результати:

Програма CVE посилила співпрацю та обізнаність громад у боротьбі з радикалізацією та сприяла підтримці осіб, які перебувають у групі ризику.

3.4. Реабілітація та реінтеграція

Реінтеграція осіб, які пройшли радикалізацію, можлива за допомогою програм реабілітації та реінтеграції. Ці програми використовують різні методи, щоб допомогти радикалізованим особам реінтегруватися в суспільство та дистанціюватися від насильницьких ідеологій. Нижче наведено детальні приклади успішних програм у цій сфері.

3.4.1. Сінгапур: Група релігійної реабілітації (RRG)

Огляд: Релігійна реабілітаційна група (RRG) – це програма в Сінгапурі, яка має на меті відвернути радикалізованих осіб від екстремістських ідеологій шляхом надання релігійної освіти та наставництва. Започаткована в 2003 році після викриття запланованого теракту терористичною групою «Джамаа Ісламія», RRG співпрацює з силами безпеки, психологами та ісламськими вченими з метою виправлення релігійних непорозумінь та сприяння реінтеграції.

Впровадження та методологія:

1. **Ідентифікація:** Сили безпеки та члени громади виявляють осіб, які демонструють ознаки радикалізації.
2. **Оцінка:** Виявлені особи проходять оцінку на предмет потреби в релігійній освіті та психологічному консультуванні.

3. **Консультування та освіта:** Учасники отримують освіту щодо мирних вчень ісламу та помилковості радикальних ідеологій.
4. **Участь сім'ї:** Сім'ї залучаються до процесу для надання соціальної та емоційної підтримки.
5. **Моніторинг та підтримка:** Прогрес регулярно контролюється, за необхідності надається додаткова підтримка.

Успіхи та результати:

RRG успішно реабілітувала та реінтегрувала значну кількість радикалізованих осіб у суспільство, ставши зразком для інших країн у боротьбі з радикалізацією.

3.4.2. Нідерланди: Програма «Дерерадикалізація та реінтеграція»

Огляд: Нідерландська програма «Дерерадикалізація та реінтеграція» спрямована на реінтеграцію радикалізованих осіб у суспільство. Завдяки співпраці з місцевими органами влади, навчальними закладами та громадами програма має на меті віддалити осіб від екстремістських ідеологій та реінтегрувати їх у суспільне життя.

Впровадження та методологія:

- **Освітні та інформаційні кампанії:** Школи та громади проводять інформаційні кампанії з метою інформування осіб про небезпеку радикалізації.
- **Психосоціальна підтримка:** радикалізовані особи отримують психосоціальну підтримку, щоб полегшити їх відхід від екстремістських ідеологій.
- **Участь громади:** місцеві громади відіграють активну роль у процесі реінтеграції, сприяючи соціальній інклюзії.

Успіхи та результати:

Ця програма досягла значних успіхів у реінтеграції радикалізованої молоді через освіту, ефективно відводячи осіб від екстремістських угруповань і повертаючи їх до суспільства.

3.4.3. Швеція: «Мальмська модель»

Огляд: «Мальмська модель», розроблена в Мальме, Швеція, є мультидисциплінарним підходом до реабілітації та реінтеграції радикалізованих осіб. Вона передбачає співпрацю між соціальними службами, медичними закладами, навчальними закладами, поліцією, НУО та іншими зацікавленими сторонами.

Впровадження та методологія:

- 1. Комплексна оцінка:** Потреби, рівень радикалізації та потенційні ризики кожної особи оцінюються спільно психологами, соціальними працівниками та силами безпеки.
- 2. Індивідуальне втручання:** Розробляються індивідуальні плани, що включають психологічну підтримку, освіту, допомогу в працевлаштуванні та програми соціальної інтеграції, спрямовані на усунення корінних причин радикалізації.
- 3. Підтримка громади:** Залучаються сім'ї та соціальні мережі для зміцнення систем підтримки та соціальних зв'язків.
- 4. Заходи безпеки :** Поліція стежить за потенційними загрозами та втручається в разі потреби.
- 5. Довгострокове спостереження:** Регулярний моніторинг забезпечує тривалу реінтеграцію, а плани втручання переглядаються за необхідності.

Успіхи та результати:

- **Запобігання насильницьким діям:** Модель ефективно запобігла подальшій насильницькій діяльності радикалізованих осіб.
- **Реінтеграція:** Особи були реінтегровані в суспільство, що позитивно вплинуло на їхні громади.
- **Посилення безпеки та стабільності:** Активна участь органів безпеки сприяла підвищенню безпеки та довіри в громадах.

3.4.4. Нігерія: «Операція «Безпечний коридор»

Огляд: «Операція «Безпечний коридор» — це нігерійська програма, спрямована на реабілітацію та реінтеграцію бойовиків «Боко Харам». Започаткована у 2016 році, програма пропонує амністію бойовикам, які бажають скласти зброю, та забезпечує їм реабілітацію, освіту та професійне навчання.

Впровадження та методологія:

1. **Амністія та здача зброї:** членам «Боко Харам», які склали зброю, надається амністія та зараховують до програми, що заохочує інших наслідувати їхній приклад.
2. **Психосоціальна підтримка:** Психологічне консультування, терапія травм та інші психосоціальні послуги допомагають учасникам подолати травми, пов'язані з війною.
3. **Освіта та професійне навчання:** Учасники отримують освіту та професійну підготовку, щоб підготуватися до продуктивної ролі в суспільстві.
4. **Інтеграція в громаду :** Здійснюються зусилля для відновлення зв'язків учасників з їхніми сім'ями та громадами, сприяючи примиренню та соціальній згуртованості.
5. **Моніторинг у реабілітаційних центрах:** Учасники проходять реабілітацію під наглядом, щоб забезпечити їх готовність до реінтеграції.

Успіхи та результати:

- **Роззброєння та реінтеграція:** Багато колишніх бойовиків склали зброю, подолали травми та набули нових навичок завдяки програмі.
- **Освіта та зайнятість:** Ініціативи з навчання сприяли працевлаштуванню учасників, зробивши їх продуктивними членами суспільства.

- **Соціальна гармонія:** Інформаційні кампанії та зусилля з інтеграції сприяли зміцненню соціальної згуртованості та миру.

3.5. Стратегії у сфері ЗМІ та комунікацій

Стратегії у сфері ЗМІ та комунікацій є важливими інструментами боротьби з радикалізацією. Ці стратегії застосовуються для протидії радикальним ідеологіям та підвищення обізнаності громадськості. Нижче наведено детальні приклади успішних програм та практик у сфері стратегій у сфері ЗМІ та комунікацій.

3.5.1. Велика Британія: Підрозділ з протидії тероризму в Інтернеті (CTIRU)

Огляд: Підрозділ з протидії тероризму в Інтернеті (CTIRU) у Великій Британії займається запобіганням поширенню радикального контенту в Інтернеті. Цей підрозділ реалізує різні стратегії протидії радикалізації в Інтернеті.

Реалізація та методологія:

- **Моніторинг Інтернету:** Постійний моніторинг Інтернету з метою виявлення та видалення радикального контенту. Ключовим компонентом є співпраця з платформами соціальних медіа та іншими онлайн-мережами.
- **Запити на видалення:** Виявлений радикальний контент позначається, а запити на його видалення надсилаються відповідним платформам, що забезпечує його оперативне видалення.
- **Інформаційні кампанії:** Проводяться інформаційні кампанії для інформування населення про ризики радикалізації в Інтернеті.

Успіхи та результати:

- **Зменшення обсягу радикального контенту:** Значне зменшення поширення радикального контенту в Інтернеті.

- **Підвищення обізнаності:** Підвищення обізнаності населення про ризики, пов'язані з радикалізацією в Інтернеті.

3.5.2. Франція: кампанія «Стоп джихадизму»

Огляд: Кампанія «Стоп джихадизму» у Франції — це медіа- та комунікаційна стратегія, започаткована з метою підвищення обізнаності громадськості про радикальні ідеології та запобігання радикалізації. Для протидії радикальній пропаганді та підвищення обізнаності суспільства використовуються різні інструменти.

Впровадження та методологія:

- **Медіакампанії:** Інформаційні кампанії на таких платформах, як телебачення, радіо та соціальні медіа, наголошують на небезпеці радикальних ідеологій та просвічують громадськість.
- **Навчальні матеріали:** Надаються ресурси, що допомагають розпізнавати ознаки радикалізації та реагувати на них. Ці матеріали призначені для вчителів, батьків та лідерів громад.
- **Інтернет-платформи:** Співпраця з інтернет-платформами з метою запобігання поширенню радикального контенту та забезпечення його видалення.

Успіхи та результати:

- **Підвищення обізнаності:** Досягнуто значного підвищення обізнаності громадськості про радикальні ідеології.
- **Зменшення радикальної пропаганди:** Кампанія виявилася ефективною у зменшенні впливу радикальної пропаганди.

3.5.3. Німеччина: Програма «Хаят»

Огляд: Програма «Хаят» у Німеччині має на меті підвищити обізнаність про радикалізацію за допомогою засобів масової інформації та комунікаційних стратегій. Вона зосереджена на протидії пропаганді радикальних фундаменталістських угруповань.

Реалізація та методологія:

- **Інформаційні кампанії:** Кампанії з підвищення обізнаності громадськості про ризики та ознаки радикалізації охоплюють широку аудиторію за допомогою телебачення, радіо та соціальних медіа.
- **Інтернет-ресурси та підтримка:** Надаються онлайн-матеріали та послуги підтримки для навчання та допомоги особам у розпізнаванні радикальних ідеологій та вживанні відповідних заходів.
- **Навчання громади:** Проводяться навчальні сесії для членів громади, таких як вчителі, медичні працівники та лідери громади, з метою розпізнавання та реагування на ознаки радикалізації.

Успіхи та результати:

- **Підвищення обізнаності громадськості:** Програма значно підвищила обізнаність громадськості про ризики радикалізації.
- **Ефективні втручання:** Ініціатива зменшила вплив радикальної пропаганди та зміцнила стійкість суспільства до неї.

3.5.4. Індонезія: Медіакампанії BNPT

Огляд: Медіакампанії BNPT (Badan Nasional Penanggulangan Terorisme) в Індонезії спрямовані на підвищення обізнаності громадськості та запобігання радикалізації за допомогою низки комунікаційних стратегій. Для протидії радикальній пропаганді та підвищення обізнаності суспільства використовуються різні інструменти.

Впровадження та методологія:

- **Теле- та радіопередачі:** BNPT використовує теле- та радіопередачі для інформування громадськості про ризики та ознаки радикалізації, охоплюючи широку аудиторію.

- **Кампанії в соціальних мережах:** Активні кампанії в соціальних мережах мають на меті залучити молодь та підвищити обізнаність про радикальні ідеології.
- **Програми освіти для громади:** Освітні ініціативи в школах та громадських центрах передбачають навчання з питань боротьби з радикалізацією, орієнтоване на вчителів, учнів та батьків.

Успіхи та результати:

- **Широке охоплення:** Медіакампанії охопили велику аудиторію, значно підвищивши обізнаність про ризики радикалізації.
- **Солідарність громади:** Програма сприяла співпраці та єдності в громадах.

4-МАЙБУТНЄ РЕКОМЕНДАЦІЇ ТА СТРАТЕГІЇ

4.1. Нові підходи та інноваційні методи

Майбутні методи та технології боротьби з радикалізацією повинні бути спрямовані на подолання обмежень існуючих підходів шляхом надання більш ефективних та інноваційних рішень. У цьому контексті пріоритет мають технологічні та методологічні інновації. Стратегії повинні включати акцент на штучному інтелекті (ШІ) та машинному навчанні (МН), використанні віртуальної реальності (ВР) та доповненої реальності (ДР), а також інтеграції технології блокчейн. У цьому розділі будуть розглянуті ці підходи.

4.1.1. Штучний інтелект (ШІ) та машинне навчання (МН)

Штучний інтелект (ШІ) це здатність машин демонструвати інтелект, подібний до людського. ШІ охоплює широкий спектр процесів,

включаючи аналіз даних, прийняття рішень та вирішення проблем. Машинне навчання (МН), підмножина ШІ, дозволяє машинам навчатися на основі даних та робити прогнози й приймати рішення на їх основі. Алгоритми МН аналізують великі набори даних, виявляють закономірності та тенденції, а також надають відповідну аналітику.

ШІ та МН можуть використовуватися різними способами для боротьби з радикалізацією. Ці технології пропонують ефективні рішення в таких критичних сферах, як виявлення радикального контенту, ідентифікація осіб із схильністю до радикалізації та забезпечення можливості вчасного втручання в таких випадках.

Виявлення та фільтрування радикального контенту: ШІ та МН використовуються для виявлення радикального контенту, що поширюється на онлайн-платформах. Цифрові середовища, такі як соціальні мережі, форуми та сайти для обміну відео, часто використовуються для поширення радикальних ідеологій. Алгоритми ШІ та МН сканують ці платформи на наявність контенту, що містить радикальні повідомлення.

Приклад: Основні соціальні мережі, такі як Facebook, YouTube та Twitter, використовують алгоритми ШІ та МН для виявлення терористичної пропаганди та радикального контенту. Наприклад, система ШІ Facebook може автоматично позначати та видаляти контент, що містить певні ключові слова, зображення або відео, пов'язані з терористичними угрупованнями. З часом ці алгоритми вдосконалюють свою здатність виявляти все більш складний та прихований радикальний контент.

Раннє виявлення тенденцій до радикалізації у окремих осіб: Алгоритми машинного навчання можуть аналізувати поведінку в Інтернеті для виявлення ранніх ознак радикалізації. Ці алгоритми виявляють ознаки радикалізації, аналізуючи такі дані, як дописи в соціальних мережах, історію пошукових запитів та взаємодію в Інтернеті.

Приклад: Міністерство внутрішньої безпеки США (DHS) використовує системи на основі штучного інтелекту для виявлення ранніх ознак радикалізації. Ці системи аналізують дописи в соціальних мережах, обговорення на онлайн-форумах та інші цифрові сліди для виявлення осіб, які виявляють потенційні тенденції до радикалізації. Конкретні критерії, такі як часте використання радикальних ключових слів, постійний доступ до контенту радикальних груп або дописи, що містять екстремальну ідеологічну риторичку, позначаються та повідомляються відповідним органам.

Управління інцидентами та кризовими ситуаціями: ШІ та МН також можуть використовуватися для управління інцидентами та кризовими ситуаціями, пов'язаними з радикалізацією. Ці технології сприяють швидкому та ефективному прийняттю рішень під час криз. Наприклад, системи ШІ можуть передбачати місце та час терористичних атак і направляти групи реагування на надзвичайні ситуації.

Приклад: У Великій Британії підрозділи з боротьби з тероризмом використовують аналітичні системи на основі ШІ для передбачення потенційних терористичних атак. Ці системи аналізують минулі інциденти та подібні події для оцінки ризиків атак у конкретних регіонах, надаючи оперативну інформацію силовим структурам. Такі системи відіграють важливу роль у запобіганні атакам та забезпеченні швидкого реагування.

ШІ та МН мають широкий спектр потенційних застосувань у боротьбі з радикалізацією, який у майбутньому може бути ще більше розширено. Потенційні проекти та напрямки досліджень включають:

Удосконалені алгоритми: розробка передових алгоритмів ШІ та МН для більш точного та прецизійного виявлення радикального контенту та тенденцій до радикалізації.

Інтеграція даних: інтеграція даних з різних джерел для більш комплексного аналізу процесів радикалізації. Наприклад, поєднання даних соціальних мереж, розвідувальних звітів та відгуків громадськості може забезпечити цілісне бачення ситуації.

Освітні та інформаційні програми: Освітні програми та симуляції на основі ШІ можуть допомогти молодим людям набути стійкості до радикальних ідеологій. Ці програми можуть бути підтримані технологіями VR та AR.

Аналізуючи великі масиви даних, алгоритми ШІ та МН можуть виявляти ранні ознаки радикалізації. Аналіз соціальних мереж та активності в Інтернеті сприяє ранньому виявленню ознак радикалізації та дозволяє вчасно вжити заходів. Зокрема, методи обробки природної мови (NLP) можуть бути дуже ефективними для автоматичного виявлення радикального контенту.

4.1.2. Віртуальна реальність (VR) та доповнена реальність (AR):

Віртуальна реальність (VR) — це технологія, яка занурює користувачів у повністю цифрове середовище. Вона створює тривимірний віртуальний світ, з яким користувачі можуть взаємодіяти за допомогою спеціальних навушників або окулярів, повністю відриваючись від реального світу. Однією з найвизначніших особливостей VR є її здатність забезпечувати користувачеві реалістичні враження.

Доповнена реальність (AR), з іншого боку, інтегрує цифрову інформацію з реальним світом. AR накладає цифрові об'єкти або інформацію на фізичне середовище, дозволяючи користувачам взаємодіяти з оточенням. Таку технологію користувачам надають такі пристрої, як смартфони, планшети та окуляри AR.

Технології VR та AR пропонують інноваційні рішення у боротьбі з радикалізацією, особливо в таких сферах, як освіта та підвищення обізнаності, реабілітація та реінтеграція. Ці технології можуть допомогти людям розвинути стійкість до радикальних ідеологій і слугувати ефективними інструментами для реінтеграції радикалізованих осіб у суспільство.

Освітні та інформаційні програми: VR та AR можуть посилити вплив освітніх та інформаційних програм. Ці технології можуть

використовуватися для інформування молоді та громад про небезпеку радикальних ідеологій та допомагати їм розвивати стійкість до таких переконань.

Приклад: В освітній програмі технологія VR може дозволити учасникам відчувати наслідки терористичного акту. Такий імерсивний досвід може допомогти їм краще зрозуміти руйнування та страждання, спричинені радикальними ідеологіями. Аналогічно, технологія AR може бути інтегрована в підручники та навчальні матеріали для подання візуально привабливої та інтерактивної інформації, що підвищує обізнаність про радикальні ідеології.

Програми реабілітації та реінтеграції: Технології VR та AR можуть бути ефективними інструментами реабілітації радикалізованих осіб та їх реінтеграції в суспільство. Ці технології можуть допомогти людям навчитися мирним методам вирішення конфліктів та розвинути соціальні навички.

Приклад: Програма VR, розроблена для реабілітації осіб з радикальним минулим, може бути спрямована на виховання емпатії та навчання навичкам ненасильницького спілкування. Симуляції VR можуть навчити осіб поводитися в різних соціальних ситуаціях, сприяючи їхній реінтеграції в суспільство. Аналогічно, додатки AR можуть надавати рекомендації щодо реальних сценаріїв під час процесу реабілітації.

Громадська освіта та інформаційно-просвітницькі кампанії: Технології VR та AR можуть використовуватися в громадській освіті та інформаційно-просвітницьких кампаніях для охоплення широкої аудиторії та формування стійкості суспільства до радикальних ідеологій.

Приклад: Для громадської кампанії може бути розроблено мобільний додаток на основі AR. Цей додаток міг би інформувати користувачів про небезпеку радикальних ідеологій та забезпечувати інтерактивне навчання. Наприклад, додаток міг би допомагати користувачам

виявляти потенційні ознаки радикалізації в їхньому оточенні та навчати їх ефективним способам боротьби з ними.

Майбутні застосування та потенційні проекти

Технології VR та AR мають різні потенційні застосування у боротьбі з радикалізацією, які можуть бути розширені в майбутньому:

Навчання на основі симуляцій: Сучасні VR-симуляції можуть навчати силові структури та фахівців соціальних служб роботі з радикалізованими особами.

Інформування громадськості: Кампанії на основі AR можуть підвищити обізнаність громадськості про радикальні ідеології та зміцнити стійкість суспільства.

Дистанційні програми реабілітації: Технології VR та AR можуть надавати дистанційні послуги з реабілітації та реінтеграції особам, які проживають у географічно віддалених районах.

Технології VR та AR мають значний потенціал як інноваційні та ефективні інструменти в боротьбі з радикалізацією. Ці технології можуть бути використані в широкому спектрі застосувань, від освіти до реабілітації, допомагаючи суспільствам будувати стійкість до радикальних ідеологій. Вони можуть запропонувати молоді ефективний та інтерактивний досвід навчання, сприяючи формуванню опору радикальним ідеям.

4.1.3. Технологія блокчейн

Технологія блокчейн — це децентралізована та розподілена система баз даних, в якій дані зберігаються у цифрових записах, що називаються блоками. Ці блоки послідовно з'єднані між собою, утворюючи ланцюг. Блокчейн вирізняється прозорістю, безпекою та незмінністю. Хоча найвідоміше застосування блокчейну — це криптовалюти, зокрема біткойн, він має застосування не тільки у фінансовому секторі, а й у різних інших галузях.

Технологія блокчейн відкриває значні можливості для боротьби з радикалізацією завдяки таким своїм особливостям, як безпека даних, прозорість та простежуваність. Вона може бути ефективно використана для відстеження фінансування радикальних угруповань, забезпечення безпеки даних та запобігання поширенню радикального контенту.

Відстеження фінансування радикальних угруповань: Технологія блокчейн може відігравати вирішальну роль у моніторингу фінансових операцій. Радикальні угруповання часто отримують фінансування незаконними засобами. Блокчейн робить фінансові операції прозорими та простежуваними, допомагаючи виявляти джерела фінансування цих угруповань.

Приклад: Організація Об'єднаних Націй (ООН) планує використовувати технологію блокчейн для боротьби з фінансуванням тероризму. Система на основі блокчейну може відстежувати фінансові операції, виявляти джерела фінансування радикальних угруповань та розробляти стратегії для скорочення цих ресурсів. Наприклад, якщо конкретна адреса гаманця пов'язана з радикальною діяльністю, всі її операції можна відстежити та проаналізувати за допомогою блокчейну.

Забезпечення безпеки даних: Блокчейн є ефективним інструментом для забезпечення безпеки та цілісності даних. Інституції, що борються з радикалізацією, можуть використовувати технологію блокчейн для захисту конфіденційних даних. Ця технологія захищає дані від несанкціонованого доступу та гарантує їх незмінність.

Приклад: Міністерство внутрішньої безпеки США (DHS) розробляє рішення на основі блокчейну для захисту даних, що використовуються в боротьбі з радикалізацією. Блокчейн гарантує, що доступ до даних мають лише уповноважені особи, та зберігає їх цілісність. Це дозволяє безпечно зберігати та аналізувати дані про тенденції та групи радикалізації.

Запобігання поширенню радикального контенту: Технологія блокчейн може бути використана для запобігання поширенню радикального контенту на цифрових платформах. Вона дозволяє відстежувати походження та шляхи поширення контенту, тим самим зупиняючи поширення шкідливих матеріалів.

Приклад: Соціальна мережа може впровадити систему на основі блокчейну для моніторингу походження та поширення контенту, яким діляться користувачі.

Це дозволило б швидко виявляти та запобігати поширенню радикального контенту. Блокчейн перевіряє автентичність та джерело контенту, запобігаючи поширенню дезінформації та радикальної пропаганди.

Майбутні застосування та потенційні проекти: Технологія блокчейн має численні потенційні застосування у боротьбі з радикалізацією, які можуть бути розширені в майбутньому. Потенційні проекти та напрямки досліджень включають:

Перевірка та моніторинг ідентичності: Блокчейн може використовуватися для перевірки та моніторингу ідентичності користувачів, пропонуючи надійний метод ідентифікації членів та прихильників радикальних угруповань.

Безпечний зв'язок: Системи безпечного зв'язку на основі блокчейну можуть сприяти безпечному обміну інформацією між підрозділами, що борються з радикалізацією.

Зворотний зв'язок із громадою та прозорість: Блокчейн може підтримувати механізми зворотного зв'язку із громадою та ініціативи з прозорості в рамках зусиль із протидії радикалізації. Ця технологія може допомогти побудувати довіру громади та підвищити ефективність заходів протидії радикалізації.

Забезпечуючи безпечний та простежуваний обмін даними, технологія блокчейн може покращити співпрацю між установами, що борються з радикалізацією. Вона може допомогти запобігти

поширенню неправдивої інформації та бути використана для моніторингу джерел фінансування радикальних угруповань.

4.2. Рекомендації щодо політики

Розробка та впровадження ефективної політики боротьби з радикалізацією має вирішальне значення для урядів та неурядових організацій. Ця політика повинна включати мультидисциплінарні та партисипативні підходи.

Мультидисциплінарні підходи: Боротьба з радикалізацією вимагає інтеграції різних сфер, таких як освіта, охорона здоров'я, безпека та соціальні послуги. Це дозволяє краще зрозуміти складний характер радикалізації та розробляти більш комплексні рішення. Наприклад, поєднання освітніх програм із послугами психосоціальної підтримки може ефективно запобігти залученню молоді до процесів радикалізації.

Місцеве та глобальне співробітництво: Співпраця та обмін інформацією на національному та міжнародному рівнях можуть сприяти розробці більш ефективних стратегій протидії загрозам радикалізації. Це особливо важливо для протидії транскордонній діяльності терористичних організацій. Міжнародне співробітництво має вирішальне значення для перекриття фінансування радикальних угруповань та зміцнення глобальних мереж безпеки.

Втручання на рівні громади: Втручання, що залучає всі верстви суспільства, може допомогти створити більш стійку громаду, стійку до радикалізації. Такі втручання особливо важливі для молоді та маргіналізованих груп. Програми на рівні громади можуть зменшити вплив радикальних ідеологій шляхом зміцнення соціальних зв'язків та підвищення соціальної активності.

4.3. Потреби та можливості в галузі досліджень

Для розробки ефективних стратегій боротьби з радикалізацією необхідні постійні дослідження та інноваційні проекти. Ці дослідження допоможуть нам краще зрозуміти динаміку радикалізації та вдосконалити стратегії втручання.

Поведінкові науки та психологія: Необхідні додаткові дослідження в галузі поведінкових наук та психології для кращого розуміння психологічних та соціальних причин радикалізації. Ці дослідження можуть допомогти визначити процеси радикалізації та фактори, що їх спричиняють. Зокрема, слід дослідити вплив радикалізації на динаміку окремих осіб та груп.

Кібербезпека: Для запобігання поширенню радикалізаційних заходів через Інтернет та соціальні медіа необхідні передові заходи та дослідження в галузі кібербезпеки.

Освітні технології: Розробка нових освітніх технологій та оцінка їх ефективності є надзвичайно важливими для підвищення ефективності освітніх програм, спрямованих на боротьбу з радикалізацією. Цифрові платформи навчання та інтерактивні навчальні матеріали можуть відігравати ключову роль у формуванні у молоді стійкості до радикальних ідеологій.

Аналіз політики: Дослідження, що оцінюють ефективність поточної політики боротьби з радикалізацією та пропонують рекомендації щодо її вдосконалення, можуть слугувати орієнтиром для осіб, що приймають рішення. Такий аналіз є важливим для підвищення ефективності та стійкості політики.

Нові підходи та стратегії, розроблені в рамках цих тем, мають потенціал для забезпечення більш ефективних та стійких рішень у боротьбі з радикалізацією.

5 – ВИСНОВКИ

5.1. Загальна оцінка

Радикалізація є однією з найскладніших і багатовимірних проблем, з якими стикаються суспільства. Перехід окремих осіб до радикальних ідеологій створює серйозні загрози безпеці як на індивідуальному, так і на суспільному рівні, а також підриває соціальну гармонію та мир. У цьому дослідженні детально розглядаються ідеологічні, релігійні та політичні аспекти явища радикалізації та наводяться конкретні приклади для кожної категорії. Крім того, розглядаються різні методи та майбутні стратегії, що використовуються в боротьбі з радикалізацією. Такі підходи, як освітні та інформаційні програми, соціальна участь та інтеграція, правові та безпекові заходи, реабілітація та реінтеграція, стратегії у сфері ЗМІ та комунікації відіграють вирішальну роль у боротьбі з радикалізацією. Ефективне та комплексне впровадження цих методів має велике значення для запобігання радикалізації та реабілітації існуючих радикальних елементів.

5.2. Фактори успіху в боротьбі з радикалізацією

Для досягнення успіху в боротьбі з радикалізацією необхідно враховувати різні критичні фактори. Ці фактори мають велике значення для підвищення ефективності боротьби та розробки стійких рішень.

Мультидисциплінарні підходи: Радикалізацію можна ефективніше подолати спільними зусиллями різних дисциплін. Різні галузі, такі як освіта, психологія, соціологія, безпека та право, повинні співпрацювати для розробки комплексних стратегій. Така

міждисциплінарна співпраця допоможе нам краще зрозуміти корінні причини радикалізації та зробити наші стратегії втручання більш ефективними.

Соціальна участь та місцева співпраця: Соціальна участь має вирішальне значення для запобігання процесам радикалізації та реінтеграції існуючих радикальних елементів у суспільство. Активна роль усіх верств суспільства в цьому процесі підвищить опір радикалізації. Активна участь місцевих громад та організацій громадянського суспільства в програмах, розроблених для підвищення опору радикалізації, може підвищити ефективність стратегій втручання.

Освітні та інформаційні програми: Освіта відіграє фундаментальну роль у запобіганні радикалізації. Програми підвищення обізнаності та освітні кампанії, спрямовані на молодь, можуть допомогти їм розвинути опір радикальним ідеологіям. Зміст освітніх програм повинен бути розроблений з метою сприяння культурній чутливості та розвитку критичного мислення.

Міжнародне співробітництво: Радикалізація та тероризм часто мають транскордонні наслідки. Тому міжнародне співробітництво та обмін інформацією є важливими факторами успіху в боротьбі з радикалізацією. Міжнародне співробітництво має вирішальне значення для перекриття фінансування радикальних угруповань, зміцнення глобальних мереж безпеки та запобігання поширенню радикальних ідеологій.

Технологічні інновації: Штучний інтелект, машинне навчання та інші нові технології можуть бути важливими інструментами виявлення та запобігання радикалізації. Ефективне використання цих технологій дозволить виявляти тенденції до радикалізації на ранній стадії. Наприклад, аналіз соціальних мереж та методи роботи з великими даними дозволять виявляти симптоми радикалізації на ранній стадії.

5.3. Заключні зауваження

Боротьба з радикалізацією є динамічним процесом, що вимагає постійних зусиль та інновацій. Суспільство повинно постійно проводити дослідження та розробляти нові стратегії для розуміння динаміки та коренів радикалізації. Методи, що варіюються від освіти до права, від соціальних послуг до технологій, дадуть більш ефективні результати, якщо застосовувати їх разом. Методи та стратегії, представлені в цьому дослідженні, можуть бути використані як орієнтир у боротьбі з радикалізацією. Однак ці стратегії потрібно адаптувати та постійно оновлювати з урахуванням унікальної динаміки кожного суспільства.

Отже, соціальна солідарність, міжнародне співробітництво та інноваційні підходи мають вирішальне значення для ефективної боротьби з радикалізацією. У цьому контексті особи, які приймають рішення та забезпечують їх виконання, повинні постійно оцінювати, вдосконалювати та розробляти інноваційні методи для існуючих політик та стратегій. Таким чином, можна буде побудувати більш безпечні та мирні суспільства.

ДЖЕРЕЛА

- Аббас, Х. (2014). Відродження Талібану: насильство та екстремізм на кордоні Пакистану та Афганістану. Видавництво Єльського університету.
- Алі, А., Тейлор, Е. та Карновський, С. (2014). «Моральне відсторонення та формування стійкості до насильницького екстремізму: освітня інтервенція». Дослідження конфліктів та тероризму, 37(4), 369–385.
- Уряд Австралії. (2014). «Жити разом у безпеці: формування стійкості громади до насильницького екстремізму». Отримано з www.livingsafetogether.gov.au.
- Аван, І. (2017). Кібер-екстремізм: ІДІЛ та сила соціальних медіа. Суспільство, 54, 138–149.
- Бандура, А. (1977). Теорія соціального навчання. Prentice–Hall.
- Берген, П. (2001). Священна війна, Інк.: У таємному світі Усами бен Ладена. Free Press.
- Бертельсен, П. (2015). «Датські превентивні заходи та стратегії дерадикалізації: модель Орхуса». У К. Кеннеді–Пайп, Г. Клабб, С. Мабон (ред.), Тероризм і політичне насильство. Sage Publications.
- Бьорго, Т. (2011). «Вихід з неонацизму: зменшення вербування та сприяння відходу з расистських угруповань». У Д. Кантер (ред.), Обличчя тероризму: мультидисциплінарні перспективи. Вілі-Блеквелл.
- Блум, М. (2011). Бомба: жінки і тероризм. Університет Пенсильванії.
- Борум, Р. (2011). Радикалізація до насильницького екстремізму I: Огляд теорій соціальних наук. Журнал стратегічної безпеки, 4(4), 7–36.

- Казіно, Ф., Дасакліс, Т. К., & Патсакіс, С. (2019). Систематичний огляд літератури про додатки на основі блокчейну: сучасний стан, класифікація та відкриті питання. *Телематика та інформатика*, 36, 55–81.
- Креншоу, М. (2011). Пояснення тероризму: причини, процеси та наслідки. Routledge.
- Davies, L. (2009). Освіта проти екстремізму: на шляху до критичної політизації молоді. *Міжнародний огляд освіти*, 55, 183–203
- Davies, L. (2015). Безпека, екстремізм та освіта: захист чи нагляд? *Британський журнал освітніх досліджень*, 64(1), 1–19.
- Феддес, А. Р., та Галлуччі, М. (2015). «Огляд літератури з методології оцінки ефективності превентивних та дерадикалізаційних заходів». *Журнал з дерадикалізації*, 5, 1–27.
- Фергюсон, Н. (2016). Відмова від тероризму: досвід Північної Ірландії. *Журнал з дерадикалізації*, 6, 1–23.
- Феррара, Е., Чанг, Х., Чен, В., Мурік, Г., & Патель, Дж. (2020). Характеристика маніпуляцій у соціальних мережах під час президентських виборів у США 2020 року. *First Monday*, 25(11).
- Гергес, Ф. А. (2016). *ІДІЛ: Історія*. Видавництво Принстонського університету. Гармон, К. К. (2008). *Тероризм сьогодні*. Видавництво Френка Касса.
- Уряд Її Величності. (2015). «Закон про боротьбу з тероризмом та безпеку 2015 року». Отримано з <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2015/6/contents/enacted>
- Гофман, Б. (2006). *Тероризм зсередини*. Видавництво Колумбійського університету.
- Хогг, М. А. та Абрамс, Д. (1988). *Соціальна ідентифікація: соціальна психологія міжгрупових відносин та групових процесів*. Routledge.
- Хорган, Дж. (2008). Від профілів до шляхів і від коренів до маршрутів: перспективи психології щодо радикалізації та тероризму.
- Аннали Американської академії політичних і соціальних наук*, 618(1), 80–94.

- Хорган, Дж. Г., та Бреддок, К. (2010). «Реабілітація терористів?: Виклики в оцінці ефективності програм дерадикалізації». Тероризм і політичне насильство, 22(2), 267–291.
- Юргенсмейер, М. (2003). Терор у свідомості Бога: Глобальне зростання релігійного насильства. University of California Press.
- Кругланський, А. В., Гельфанд, М. Дж., Беланжер, Дж. Дж., Шевеланд, А., Хетіараччі, М., та Гунаратна, Р. (2014). Психологія радикалізації та дерадикалізації: як пошук сенсу впливає на насильницький екстремізм. Політична психологія, 35(1), 69–93.
- Льюїс, К. (1998). Вибух в Оклахома-Сіті та політика терору. Associated Faculty Press.
- Ліндекілде, Л. (2012). «Неоліберальне управління «радикалами»: данська політика запобігання радикалізації та потенційні ятрогенні ефекти». Міжнародний журнал конфліктів і насильства, 6(1), 109–125.
- МакКолі, К., та Москаленко, С. (2008). Механізми політичної радикалізації: шляхи до тероризму. Тероризм і політичне насильство, 20, 415–433.
- Могхаддам, Ф. М. (2005). Сходи до тероризму: психологічне дослідження. Американський психолог, 60(2), 161–169.
- Нойман, П. Р. (2010). В'язниці та тероризм: радикалізація та дерадикалізація в 15 країнах. Міжнародний центр з вивчення радикалізації та політичного насильства (ICSR).
- Нойман, П. Р. (2013). Проблема радикалізації. Міжнародні відносини, 89(4), 873–893.
- Пецені, М., & Дурнан, М. (2018). Найкращий друг ФАРК: антинаркотична політика США та поглиблення громадянської війни в Колумбії в 1990-х роках. Латиноамериканська політика та суспільство, 48(2), 95–116.
- Фам, Дж. П. (2012). Еволюція загрози Боко Харам. Африканська безпекова довідка, (20), 1–8.

Рой, О. (2004). Глобалізований іслам: пошук нової умми. Видавництво Колумбійського університету.

Шмідт, А., & Віганд, М. (2017). Дослідження виявлення мови ненависті за допомогою обробки природної мови. Матеріали п'ятої міжнародної конференції з обробки природної мови для соціальних медіа, 1-10.

Сміт, Б. Л. (1994). Тероризм в Америці: трубні бомби та мрії.

SUNY Press.

Тейлор, Б. (1991). Релігія та політика Earth First! The Ecologist, 21(6), 258-266.

Salacak Mahallesi, İhsaniye İskele Sokak, No: 53 Üsküdar/İstanbul
info@diplomasivakfi.org